

Analiza ścieżki kariery ucznia w branżowym kształceniu formalnym, trzyletniej szkole branżowej I stopnia (BS1) oraz dwuletniej szkole branżowej II stopnia (BS2) dla zawodów branży motoryzacyjnej w oparciu o Rozporządzenie MEN z dnia 15 lutego 2019r. poz. 316.

Trendy w kwalifikacjach i branży motoryzacyjnej

Sektor automotive rozwija się bardzo prężnie i jest najbardziej produktywną gałęzią gospodarki. Polska Izba Motoryzacji ocenia, że to największa z gałęzi gospodarki, która odpowiada za około 8 proc. produktu krajowego brutto. Siłą napędową branży są nie tylko firmy produkujące części i podzespoły, ale również fabryki produkujące samochody osobowe, dostawcze, ciężarowe i autobusy. Staliśmy się jednym z głównych ośrodków produkcji motoryzacyjnej w Europie i na świecie. Branża motoryzacyjna potrzebuje jednak odpowiednio wykwalifikowanej kadry, aby sprostać globalnym trendom motoryzacyjnym, czwartej rewolucji przemysłowej i wypełnić luki kompetencyjne.

W obliczu zmian klimatycznych i konieczności ograniczenia zanieczyszczeń powietrza, jednym z istotnych trendów w branży motoryzacyjnej jest rozwój elektromobilności.

Cały sektor znajduje się w procesie zmian i prawdziwej rewolucji. Musi się dziś zmierzyć z jednej strony z elektromobilnością, szybkimi zmianami technologicznymi, które pomagają optymalizować produkcję, wykorzystaniem sztucznej inteligencji, która napędza rozwój pojazdów autonomicznych, a z drugiej strony – z coraz większymi wymaganiami konsumentów. Wszystkie tendencje wpływają bezpośrednio zarówno na produkcję samochodów, sposób ich użytkowania oraz na zatrudnianie wykwalifikowanej kadry.

Światowe, europejskie i polskie trendy w branży motoryzacyjnej.

Według raportu „rEVolucja za kulisami. Jak elektromobilność zmieni rynek sektora samochodowego”, który przygotowano na zlecenie Impact CEE, „najważniejsze cztery trendy w motoryzacji określane są od angielskich słów: connected, autonomous, shared i electric, oznaczających samochody połączone ze sobą, autonomiczne, współdzielone i elektryczne. Wszystkie wymienione trendy są ze sobą powiązane, wzajemnie się napędzając i przyspieszając zmiany w całym sektorze motoryzacji. Jednak tylko 1 proc. wszystkich samochodów to auta napędzane prądem z baterii, a usługi współdzielenia, choć szybko zyskują na popularności, nadal nie zastępują samochodów prywatnych, lecz głównie taksówki i pojazdy komunikacji miejskiej. Samochody autonomiczne są ciągle w fazie testów. Wszystkie cztery wyżej wymienione trendy zwiastują znaczącą zmianę w tradycyjnych firmach sektora motoryzacyjnego w Polsce, Europie i na świecie”¹.

¹ <https://impactcee.com/research-hub/report-revolucja-za-kulisami/>,

Trendy dotyczą przede wszystkim pojazdów połączonych oraz platform usług mobilnych z nimi powiązanych, szeroko rozumianej elektromobilności w tym wszystkich pojazdów z napędem elektrycznym, samochodów współdzielonych, które redukują koszty transportu oraz samochodów autonomicznych, które są aktualnie testowane na całym świecie.

Wymienione trendy dotyczą nie tylko produkcji i użytkowania pojazdów, ale przede wszystkim kwalifikacji i kompetencji, jakie są wymagane i oczekiwane od kandydatów do pracy w sektorze motoryzacji. Nowe kompetencje potrzebne w branży automotive związane są ściśle z trendami i dynamicznymi zmianami zachodzącymi w motoryzacji.

Analiza w oparciu o aktualne przepisy prawa oświatowego

Reforma szkolnictwa zawodowego wprowadzona wieloma rozporządzeniami Ministra Edukacji Narodowej w 2017 roku, między innymi rozporządzeniem w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz. U. z dnia 17 marca 2017 r., poz. 649) zmieniły dotychczasową strukturę szkolnictwa zawodowego w Polsce wprowadzając szkoły branżowe I i II stopnia. Wszystkie najważniejsze rozporządzenia dot. reformy szkolnictwa zawodowego weszły w życie z dniem 01 września 2017 roku i aktualnie obowiązują.

Wprowadzone zmiany dotyczyły również podstaw programowych w zawodach, symboli cyfrowych zawodów, kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie, przypisania symboli PRK – Polskiej Ramy Kwalifikacji do poszczególnych kwalifikacji pełnych i wielu innych elementów związanych z całym systemem oświaty w Polsce.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego (Dz.U. 2019 poz. 316)

Według w/w rozporządzenia, zawody branży motoryzacyjnej (MOT) wskazane w załączniku nr 2 w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego, dziennik ustaw wymienia następujące zawody:

- Blacharz samochodowy PRK III
- Elektromechanik pojazdów samochodowych PRK III
- Lakiernik samochodowy PRK III
- Mechanik motocyklowy PRK III
- Mechanik pojazdów samochodowych PRK III
- Technik pojazdów samochodowych PRK IV

W ślad za zapisami rozporządzenia czytamy, że „zawody szkolnictwa branżowego określone w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego są zawodami jednokwalifikacyjnymi lub dwukwalifikacyjnymi. Zawody jednokwalifikacyjne są przede wszystkim zawodami nauczonymi w branżowej szkole I stopnia. Wśród zawodów nauczanych w technikum dominują zawody dwukwalifikacyjne. W zawodach nauczanych w technikum pierwszą kwalifikacją jest w wielu przypadkach kwalifikacja wyodrębniona w zawodzie nauczonym w branżowej szkole I stopnia, stanowiąca merytoryczną i programową podbudowę do uzyskiwania kolejnych – wyższych – kwalifikacji w innym zawodzie w ramach tej samej branży.

Kształcenie w branżowej szkole II stopnia odbywa się w zawodach, dla których przewidziano kształcenie w tym typie szkoły. Są to zawody nauczane na poziomie technika, które posiadają kwalifikację wspólną z kwalifikacją wyodrębnioną w zawodzie nauczonym w branżowej szkole I stopnia. W branżowej szkole II stopnia kształcenie jest prowadzone wyłącznie w tych zawodach, które stanowią kontynuację kształcenia w branżowej szkole I stopnia, ponieważ w zawodzie nauczonym w branżowej szkole I i II stopnia wyodrębniono wspólną pierwszą kwalifikację. W branżowej szkole II stopnia jest realizowana jedynie druga kwalifikacja cząstkowa wyodrębniona w danym zawodzie nauczonym na poziomie technika. Kształcenie w zawodach szkolnictwa branżowego, określonych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego, jest prowadzone w oparciu o podstawy programowe kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego, opisane w formie oczekiwanych efektów kształcenia: wiedzy, umiejętności zawodowych oraz kompetencji personalnych i społecznych.”²

Tych kluczowych dla branży 6 zawodów wyodrębnionych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego jest niezwykle ważnym elementem aby mógł w sposób swobodny działać cały sektor motoryzacji, nie tylko przedsiębiorstwa produkcyjne, ale również firmy z sektora MŚP w obrębie takich działalności jak małe zakłady mechaniczne, blacharskie i lakiernicze na terenie całego kraju.

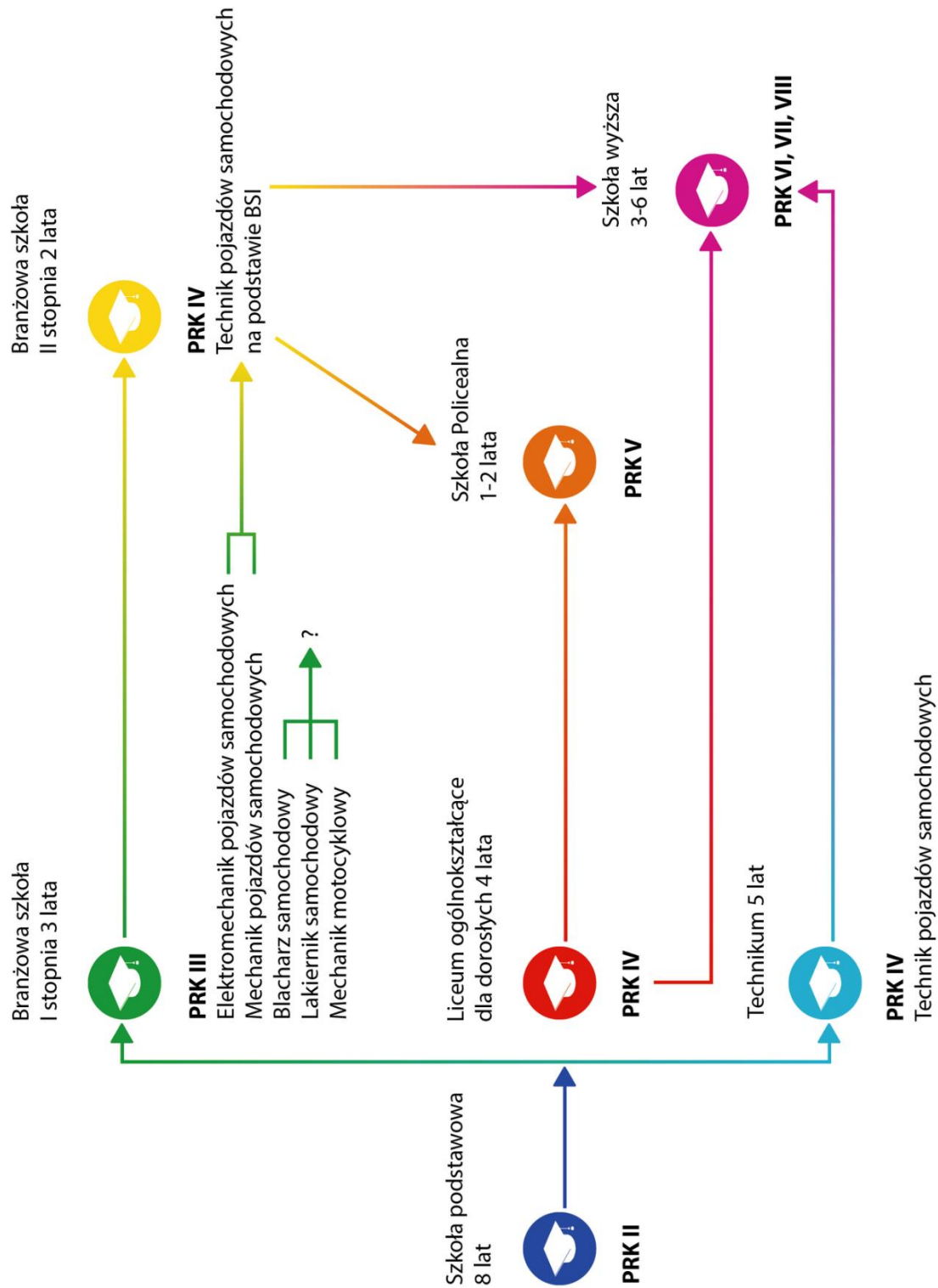
Jednak nie wszystkie zawody z branży motoryzacji, branżowej szkoły I stopnia i uczniowie w nich kształcący się mają możliwość swobodnego zaplanowania swojej ścieżki kariery.

W przypadku trzech zawodów: blacharz samochodowy, lakiernik samochodowy i mechanik motocyklowy nie mają możliwości kontynuowania nauki w szkole branżowej II stopnia. Blokują to możliwości absolwentom w/w zawodów na poziomie BSI dalszego kształcenia się w zawodzie.

Przedstawiony schemat ścieżki kształcenia dla zawodów branży motoryzacyjnej pokazuje możliwe drogi kształcenia się uczniów w zawodach branży motoryzacyjnej (MOT). Jest to schemat, który pokazuje ścieżki kariery ucznia od 01 września 2019 roku, schemat nr 1.

² <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20190000316>,

Schemat nr 1. Ścieżka kształcenia w zawodach branży motoryzacyjnej (MOT), opracowanie własne.

Powyższy schemat jasno pokazuje, że trzy zawody w branży motoryzacyjnej – blacharz samochodowy, lakiernik samochodowy i mechanik motocyklowy, pozostają bez możliwości kontynuacji nauki w szkole branżowej II stopnia, co bardzo mocno skraca ścieżkę kształcenia i nie pozwala na kontynuację kształcenia zawodowego, ściśle dopasowanego do nowej specyfiki tych zawodów. Ewoluuje przemysł motoryzacyjny, a trend przemysłu 4.0 wymaga nowego podejścia i nowych kwalifikacji w branży. Nowe technologie, komponenty, materiały, z których wykonane są pojazdy, są już codziennością. To też pozwala na wysnucie wniosku o potrzebnych zmianach w w/w zawodach i zbudowania dla nich dalszej ścieżki zawodowej na bazie nowych technologii, potrzeb branży motoryzacyjnej.

Kształcenie w branżowej szkole II stopnia rozpoczęło się z dniem 1 września 2020 r. W szkole tej kształcenie prowadzone jest dla absolwentów branżowej szkoły I stopnia w zawodach, w których wyodrębniono kwalifikację wspólną dla zawodu nauczanego w branżowej szkole I i II stopnia.

Blacharz, lakiernik samochodowy oraz mechanik motocyklowy wymagają zbudowania programu kształcenia, nowych podstaw programowych, aby absolwenci szkoły branżowej I stopnia w tych zawodach, bez przeszkód mogli kontynuować naukę w toku edukacji formalnej, w szkole branżowej II stopnia.

Bardzo mocno rozwija się trend elektromobilności w sektorze automotive. Wzrasta liczba produkowanych, sprzedawanych i kupowanych pojazdów hybrydowych i elektrycznych, co w pewien sposób wymusza na sektorze edukacji zmianę i dostosowanie zawodów do ekologicznych trendów w motoryzacji i elektromobilności. Dzięki temu powinny powstać programy oraz kwalifikacje cząstkowe związane z tym trendem dla mechaników samochodowych i motocyklowych.

Badanie Licznik Elektromobilności³ realizowane przez PSPA jasno wskazuje, że w listopadzie br. w Polsce zarejestrowano rekordowe liczby sprzedanych i zarejestrowanych pojazdów z napędem elektrycznym w tym motocykli, co daje możliwości dla mechaników motocyklowych, którzy w ramach szkoły branżowej II stopnia mogą kształcić się w zakresie napraw i obsługi pojazdów, takich jak elektryczne skutery i motocykle. W listopadzie 2021 zarejestrowano aż 10622 skuterów i motocykli z napędem elektrycznym, co daje 31% wzrost w stosunku do roku ubiegłego. Stworzenie programu kształcenia poszerzającego wiedzę, umiejętności i kompetencje osobiste i społeczne o możliwość kształcenia ucznia w obszarze obsługi, napraw i serwisowania pojazdów z napędem elektrycznym otworzy absolwentom drogę na uczelnie

³ https://orpa.pl/licznik-pspa-historyczny-rekord-polskiej-elektromobilnosci/?utm_medium=email&utm_source=getresponse&utm_content=Newsletter%20Obserwatorium%20Rynku%20Paliw%20Alternatywnych%20ORPA.PL%20%7C%2017.12.2021%20r.&utm_campaign=Newsletter%20Orpa,

wyższe związane z mechaniką, elektromobilnością i możliwość zdobywania kolejnych szczebli w systemie edukacji formalnej.

W przypadku zawodu lakiernik samochodowy propozycją na dalszy etap kształcenia się w zawodzie lakierniczym jest możliwość zaprojektowania szkoły branżowej II stopnia w zakresie procesu lakierowania różnorodnych materiałów, jak kompozyty, tworzywa sztuczne, różnorodne stopy metali wykorzystywane w produkcji samochodów i karoserii. Ciekawą formą kształcenia może być stworzenia kierunku, który umożliwi naukę uczniom chcącym kształcić się w zakresie obsługi zrobotyzowanych linii lakierniczych lub w lakierniach przemysłowych innych branż.

W przypadku blacharzy samochodowych również następuje ogromny postęp technologiczny, w wyniku którego blacharz ma do czynienia w swojej pracy nie tylko ze stałą, ale różnego typami stopów, począwszy od stopów aluminium, stali, po włókna szklane, węglowe i nowe techniki łączenia elementów, spawania, w tym laserowego. Taki postęp w tworzeniu lekkich konstrukcji i karoserii sprawia, że szkoła branżowa II stopnia dla zawodu blacharz samochodowy stanowi nie lada wyzwanie, stworzenia kolejnego etapu kształcenia w oparciu o najnowsze technologie, materiały i techniki wykonywania prac blacharskich.

To kilka z przykładowych propozycji dla stworzenia dalszej ścieżki kariery dla absolwenta zawodów branży motoryzacyjnej na etapie szkoły branżowej II stopnia.

Szkoła II stopnia umożliwi absolwentom branżowej szkoły I stopnia w zawodach: blacharz samochodowy, lakiernik samochodowy, mechanik motocyklowy, kontynuację kształcenia w systemie szkolnym. Oznacza to, że możliwe będzie uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w zawodzie nauczonym na poziomie technika, ale też przystąpienie do matury i otrzymanie świadectwa dojrzałości. Absolwenci branżowej szkoły II stopnia po uzyskaniu świadectwa dojrzałości będą mogli kontynuować naukę na studiach wyższych. Utworzenie branżowej szkoły II stopnia dla absolwentów szkoły I stopnia w w/w zawodach ma umożliwić, bez przerywania nauki, przygotowanie się do egzaminu maturalnego.

Osoby dorosłe będą mogły kontynuować naukę w szkołach dla dorosłych, na kwalifikacyjnych kursach zawodowych lub potwierdzić poziom wykształcenia i kwalifikacji zawodowych w drodze egzaminów eksternistycznych, zdobywać kwalifikacje rynkowe znajdujące się w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji lub poszerzyć swoje umiejętności dzięki dodatkowym umiejętnościom zawodowym, których zdobycie jest możliwe w trakcie trwania nauki w szkole branżowej lub technikum.

Istniejące formy, które umożliwiają realizację idei uczenia się przez całe życie, poszerzenia wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych w obszarze rozwoju osobistego i zawodowego, który ma na celu sprawne budowanie i realizowanie zaplanowanej ścieżki kariery uczniom i absolwentom.

Poza zdobyciem zawodu w edukacji formalnej, każdy uczeń kształcący się na kierunkach motoryzacyjnych ma możliwość zdobywać dodatkowe kwalifikacje i umiejętności w ramach:

- dodatkowych umiejętności zawodowych,
- kwalifikacyjnych kursów zawodowych,
- oraz kwalifikacji rynkowych w ramach Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.

Jak rozwija się zapotrzebowanie na kwalifikacje w przemyśle motoryzacyjnym?

Przemysł motoryzacyjny rozwija się w Polsce dzięki wielu czynnikom, które warunkują rozwój technologii i całej branży. Ogromne znaczenie mają przedstawione trendy oraz zmiany związane z Przemysłem 4.0. Kluczowe znaczenie dla sektora motoryzacji ma wykwalifikowana kadra, kształcona m.in. na uczelniach wyższych, jak politechniki, w szkołach średnich technicznych i branżowych I i II stopnia. Nie jest to jednak jedyna forma kształcenia nowoczesnej kadry. Szkolenia wewnętrzne i zewnętrzne, realizowane przez sektor i firmy szkoleniowe są na porządku dziennym. Takie działania mają za zadanie systematyczny rozwój wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych pracowników firm motoryzacyjnych. Zdobywanie nowych kwalifikacji jest również jednym z elementów, które warunkują sprawne budowanie ścieżek kariery i awansów w sektorze.

W fabrykach powstają miejsca pracy zarówno dla osób o wysokich kwalifikacjach, jak i dla pracowników z niższymi kwalifikacjami technicznymi i branżowymi.

Niezwykle ważnym elementem będą nie tylko kwalifikacje zdobywane w toku edukacji formalnej, ale również niwelowanie luk kompetencyjnych związanych z nowym zapotrzebowaniem na wykwalifikowaną kadrę. Rośnie zapotrzebowanie na pracowników, którzy wpiszą się we wszystkie trendy związane z samochodami połączonymi ze sobą, autonomicznymi, współdzielonymi, elektrycznymi oraz rozwojem nowoczesnych technologii i całej infrastruktury związanej z motoryzacją.

To wymaga szerokiej i nowoczesnej wiedzy, umiejętności i kompetencji z nowych dziedzin, aby dopasować się do szybkich zmian zachodzących na rynku pracy, potrzeb pracodawców sektora motoryzacji oraz zmian procesowych i produkcyjnych, które związane są z przemysłem 4.0 i z nowoczesnymi technologiami.

Dodatkowe umiejętności zawodowe

Edukacja formalna umożliwia rozpoczęcie młodym ludziom wejście na ścieżkę kariery w branży motoryzacyjnej, ale jednocześnie rosnące zapotrzebowanie na wykwalifikowane kadry zmusza do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji i poszerzania portfolio dyplomów i certyfikatów.

Z pomocą przychodzą dodatkowe możliwości zdobywania kwalifikacji i umiejętności niezbędnych na zmieniającym się rynku pracy, takich jak: dodatkowe umiejętności zawodowe, kwalifikacyjne kursy zawodowe oraz kwalifikacje rynkowe funkcjonujące w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji.

Pierwszą możliwością jest zdobycie dodatkowych umiejętności zawodowych (DUZ) w zakresie wybranych zawodów zostały określone w załączniku nr 33 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 maja 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz dodatkowych umiejętności zawodowych w zakresie wybranych zawodów szkolnictwa branżowego (Dz. U. poz. 991, ze zm.). Dodatkowe umiejętności zawodowe obejmują treści nauczania, które mogą być przydatne do wykonywania zawodu, a wykraczają poza zakres podstawy programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego. Na pewno mogą uzupełnić wiedzę, umiejętności i kompetencje o dodatkowe umiejętności związane między innymi z zakresu:

1. Dla mechanika pojazdów samochodowych:

Diagnostyka elementów bezpieczeństwa w autobusach w zawodzie Mechanik pojazdów samochodowych 723103

Wykonywanie demontażu i przygotowanie do recyklingu pojazdów samochodowych w zawodzie Mechanik pojazdów samochodowych 723103

Diagnostyka i naprawa układów hamulcowych w zestawach samochod ciężarowy – naczepa w zawodzie Mechanik pojazdów samochodowych 723103

2. Dla lakiernika samochodowego:

Lakiernictwo elementów z tworzyw sztucznych w pojazdach samochodowych w zawodzie Lakiernik samochodowy 713203

Lakiernictwo proszkowe w zawodzie Lakiernik samochodowy 713203

3. Dla elektromechanika pojazdów samochodowych:

Naprawa i regeneracja podzespołów oraz zespołów nowoczesnych układów wtryskowych pojazdów samochodowych w zawodzie Elektromechanik pojazdów samochodowych 741203

4. Dla mechanika motocyklowego:

Naprawa wózków i pojazdów inwalidzkich i jednośladowych pojazdów z napędem elektrycznym w zawodzie Mechanik motocyklowy 723107

5. Dla blacharza samochodowego:

Przemysłowe techniki łączenia elementów karoserii pojazdów samochodowych w zawodzie
Blacharz samochodowy 721306

6. Dla technika pojazdów samochodowych:

Wykonywanie renowacji pojazdów zabytkowych w zawodzie Technik pojazdów
samochodowych 311513

Car detailing w zawodzie Technik pojazdów samochodowych 311513

Dodatkowe umiejętności zawodowe mogą być dodawane, zmieniane lub wykreślone na wnioski ministrów właściwych dla zawodów. Dodatkowe umiejętności zawodowe pozwalają jedynie na zdobycie dodatkowych umiejętności potrzebnych na rynku pracy, jednak nie dają dodatkowych kwalifikacji, które pozwalają absolwentom wskazanym w trzech zawodach (lakiernik samochodowy, mechanik motocyklowy, blacharz samochodowy) realizować dalsze kształcenie w szkole branżowej II stopnia.

Kwalifikacyjne kursy zawodowe

„Warunki, organizację i tryb kształcenia na kwalifikacyjnym kursie zawodowym określają przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 marca 2019 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (Dz.U. poz. 652).

Kwalifikacyjny kurs zawodowy jest prowadzony według programu nauczania uwzględniającego podstawę programową kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego w zakresie kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie. Ukończenie kwalifikacyjnego kursu zawodowego umożliwia przystąpienie do egzaminu zawodowego w zakresie kwalifikacji nauczanej na tym kursie. Egzaminy zawodowe przeprowadzają okręgowe komisje egzaminacyjne.”⁴

Kwalifikacyjny kurs zawodowy obejmuje zazwyczaj kilkaset godzin kształcenia teoretycznego i praktycznego i dotyczy wszystkich podstaw programowych szkolnictwa branżowego w związku z tym nie zmienia to stanu, a raczej miejsca ucznia na ścieżce kariery, ponieważ kwalifikacyjny kurs jest jedynie zdobyciem dodatkowej kwalifikacji. W przypadku analizowanych przez nas zawodów: lakiernik samochodowy, blacharz samochodowy i mechanik samochodowy, którzy nie posiadają aktualnie możliwości kształcenia się w szkole branżowej II stopnia. Chyba, że uczeń postanowi dzięki kwalifikacyjnym kursom zdobyć tytuł technika, który nie zamyka drogi uczenia się w szkole wyższej. Należy jednak pamiętać, że takie rozwiązanie jest bardzo kosztowne dla ucznia pod kątem czasu, który mógłby poświęcić

⁴ <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/kkz-wazne-informacje>,

na zdobywanie wiedzy i umiejętności oraz kończąc w szybszym tempie szkołę branżową II stopnia niż w/w technikum w formie kwalifikacyjnego kursu.

Ministerstwo Edukacji i Nauki przypomina również, że zaświadczenie o ukończeniu kwalifikacyjnego kursu zawodowego nie potwierdza kwalifikacji zawodowych. Urzędowym dokumentem potwierdzającym posiadanie kwalifikacji zawodowych jest certyfikat kwalifikacji zawodowej wydany przez okręgową komisję egzaminacyjną osobie, która zdała egzamin zawodowy.

„Ponadto szkoła prowadząca kształcenie zawodowe może zaoferować uczniowi przygotowanie do uzyskania dodatkowych uprawnień zawodowych w zakresie wybranych zawodów lub kwalifikacji rynkowych funkcjonujących w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji. Uczniowie i absolwenci mogą na podstawie przepisów znowelizowanej ustawy – Prawo oświatowe, nieodpłatnie przystąpić do walidacji i certyfikowania kwalifikacji rynkowej. Uprawnienie do walidacji i certyfikowania przysługuje uczniom lub absolwentom objętym umową zawartą pomiędzy dyrektorem szkoły a instytucją certyfikującą.

W szkole prowadzącej kształcenie zawodowe, przygotowanie do nabycia dodatkowych umiejętności zawodowych, podobnie jak przygotowanie do nabycia dodatkowych uprawnień zawodowych lub kwalifikacji rynkowych funkcjonujących w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, może być realizowane w wymiarze wynikającym z różnicy między sumą godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia zawodowego określoną w ramowym planie nauczania dla danego typu szkoły a minimalną liczbą godzin kształcenia zawodowego dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodzie szkolnictwa branżowego określoną w podstawie programowej kształcenia danym w zawodzie szkolnictwa branżowego.”⁵

Zintegrowany system kwalifikacji – to odpowiedź na zapotrzebowanie, na nowe kwalifikacje w sektorze motoryzacji.

Sektor motoryzacyjny w przyszłości będzie potrzebował pracowników charakteryzujących się innymi kompetencjami niż dziś. W firmach potrzebni będą pracownicy związani ze sprzedażą podzespołów i części, informatycy, elektrycy, chemicy, osoby zarządzające usługami serwisowymi, czy zarządzania i obsługą floty pojazdów. To grupy zawodów, na które zapotrzebowanie będzie rosło. Potrzebne będą również specjaliści z zakresu elektromobilności, obsługi i serwisowania pojazdów autonomicznych i wielu innych dziedzin, i specjalizacji, których nie ma jeszcze w systemie edukacji formalnej.

⁵ <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/kkz-wazne-informacje>,

Zintegrowany System Kwalifikacji jest narzędziem, które odpowiada na nowe trendy i wyzwania, jakie stoją przed sektorem. Współpracując z branżą motoryzacyjną, firmami szkoleniowymi, organizacjami branżowymi i innymi podmiotami związanymi z sektorem, projektowane i opisywane są nowe kwalifikacje dla branży motoryzacyjnej. Kwalifikacje te spełniają wysokie standardy jakości, które przypisane są wszystkim kwalifikacjom rynkowym, znajdujących się w ZSK (Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji).

Nowe i potrzebne w sektorze motoryzacyjnym, kwalifikacje rynkowe pozwolą na zaspokojenie popytu na nowych pracowników oraz na przygotowanie ich do pracy w środowisku Przemysłu 4.0.

Zintegrowany System Kwalifikacji opisuje, porządkuje i gromadzi kwalifikacje w publicznym rejestrze – Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji, który dostępny jest na stronie www.kwalifikacje.gov.pl To rozwiązanie systemowe ma na celu podniesienie kapitału ludzkiego w Polsce oraz wprowadza jednolite standardy walidowania i procesu certyfikowania kwalifikacji.

Zintegrowany System Kwalifikacji umożliwi wiarygodne potwierdzenie kompetencji potrzebnych na rynku pracy. Kwalifikacje włączane do ZSK są szczegółowo opisane zestawami efektów uczenia się, które zawierają wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne wymagane dla danej kwalifikacji. Wszystkie kwalifikacje zebrane w Systemie mają przypisany poziom Polskiej Ramy Kwalifikacji, który obrazuje stopień trudności wykonywanych zadań, a to umożliwi swobodne porównanie kwalifikacji w obrębie branży, pomiędzy branżami, a także z kwalifikacjami nadawanymi w innych krajach europejskich i w prawie 150 krajach na całym świecie.

Za wdrożenie ZSK w Polsce, odpowiada Instytut Badań Edukacyjnych w Warszawie, który prowadzi również Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji, w którym znajdziemy wszystkie kwalifikacje posiadające symbol Polskiej Ramy Kwalifikacji.

Aktualnie w Systemie znajdziemy takie kwalifikacje rynkowe, jak:

1. Lakierowanie w lakierniach przemysłowych,
2. Przeprowadzanie procesu renowacji i naprawy powłoki lakierowej,
3. Przygotowanie pojazdów do lakierowania naprawczego – pomocnik lakiernika,
4. Lutowanie ręczne zespołów elektrycznych i elektronicznych wykonanych w technologii przewlekanej i powierzchniowej,
5. Montowanie manualne komponentów i urządzeń elektrycznych, elektronicznych i mechatronicznych,
6. Obsługa obrabiarek skrawających sterowanych numerycznie (CNC),

7. Programowanie obrabiarek skrawających sterowanych numerycznie (CNC) i wiele innych kwalifikacji rynkowych potrzebnych w sektorze automotive.

Kwalifikacje te powstały z potrzeb sektora i dla sektora motoryzacji.

Opisane i zgłoszone do ZSK zostały również inne kwalifikacje, takie jak:

1. Diagnostowanie samochodów elektrycznych,
2. Obsługiwanie samochodów autonomicznych,
3. Serwisowanie kół pojazdów samochodowych,
4. Rozliczanie i dokumentowanie czasu pracy kierowcy,
5. Szacowanie jednostkowych przewozów ładunków transportem samochodowym
6. Kupowanie usług badawczych dla branży motoryzacyjnej,
7. Wykonywanie czynności magazynowych,
8. Zabezpieczanie komponentów i produktów przed skutkami wyładowań elektrycznych oraz wiele innych, które są w trakcie procedowania w ministerstwach właściwych.

Przedstawione kwalifikacje rynkowe są uzupełnieniem luk kompetencyjnych w branży. Kwalifikacje z ZSK wsparte są na mocnych filarach, dzięki temu, że:

- są precyzyjnie opisane, a pracownik i pracodawca tak samo je rozumie.
- dla każdej kwalifikacji określa się optymalny sposób sprawdzenia wiedzy i umiejętności z zastosowaniem wielu metod walidacji, co standaryzuje i daje wysoką jakość procesu sprawdzenia.
- jest przejrzysty proces opisanego, walidowania i certyfikowania kwalifikacji rynkowych, co pozwala na wiarygodność i wysoką jakość zdobytych przez pracownika kwalifikacji.

Wszystkie rozwiązania wprowadzone przez ZSK ułatwią i pomogą pracodawcy w:

- znalezieniu odpowiednich pracowników,
- analizie struktury organizacyjnej firmy i kompetencyjnej zespołu,
- ocenie kompetencji kandydatów do pracy, zmniejszając ryzyko kosztownych błędów przy rekrutacji,
- trafnym wyborze szkoleń dla pracowników a także w doskonaleniu systemu awansowania i wynagradzania,

- zwiększeniu konkurencyjności firmy w postępowaniach przetargowych w kraju i za granicą, dzięki wykwalifikowanej kadrze posiadającej certyfikaty z symbolem Polskiej Ramy Kwalifikacji

- zarobkowaniu na walidacji i procesie certyfikowania kwalifikacji rynkowych w sektorze motoryzacji.

Tworzenie nowych kwalifikacji rynkowych, ściśle dopasowanych do potrzeb sektora motoryzacji, konkretnych pracodawców i lokalnego rynku pracy, pozwoli na wzmocnienie branży, wypełnienie luk kompetencyjnych, dopasowanie się do bieżących i przyszłych trendów oraz pozwoli dostrzec i wyznaczać nowe kierunki rozwoju firmy.

Więcej informacji o ZSK, korzyściach z uczestnictwa w tworzeniu całego Systemu i nowych kwalifikacjach rynkowych znaleźć można na stronach: www.kwalifikacje.edu.pl www.kwalifikacje.gov.pl oraz poprzez kontakt z Liderami i Regionalnymi Centrami ds. ZSK i wspierania LLL, które są zlokalizowane w każdym mieście wojewódzkim.

Realizowane są również bezpłatne i dedykowane seminaria, dotyczące ZSK, kwalifikacji i trendów z nimi związanych, które organizuje Sektorowa Rada ds. Kompetencji Motoryzacja i Elektromobilność oraz Instytut Badań Edukacyjnych.

Korzyści jakie daje Zintegrowany System Kwalifikacji to przede wszystkim uzupełnienie portfolio dyplomów, aby absolwent wchodzący na wymagający rynek pracy, był przygotowany do oczekiwań i wymagań pracodawców w branży motoryzacyjnej.

Doradztwo zawodowe

Warto jednak zaznaczyć, jak wielkie znaczenie w budowaniu ścieżki kariery każdego ucznia pełnią doradcy zawodowi i doradztwo, którym się zajmują na każdym etapie edukacji formalnej. Szczególnie ważne jest doradztwo zawodowe na etapie szkoły podstawowej, ponieważ jest to pierwszy ważny krok w życiu zawodowym każdego młodego człowieka. Na tym właśnie etapie powinna zostać szczególnie wzmocniona rola doradcy zawodowego w wyborze ścieżki kształcenia formalnego, pokazania wszystkich możliwości jakie dają dodatkowe umiejętności zawodowe, kwalifikacyjne kursy zawodowe, kwalifikacje rynkowe w ramach ZSK, ale najważniejszym zadaniem jakie stoi przed doradcami to przede wszystkim:

- doradztwo i pokazanie ścieżki kariery w zawodach, do których uczniowie mają predyspozycje,
- doradztwo dla rodziców uczniów szkół podstawowych, którzy są pierwszym i najważniejszym doradcą swojego dziecka, mające na celu wsparcie rodzica w podejmowaniu decyzji edukacyjno-zawodowych,

- promowanie wśród uczniów klas VII i VIII zawodów szkolnictwa zawodowego, lokalnych pracodawców i pokazywanie charakteru wykonywanego zawodu, wysokości zarobków w branży,
- nawiązywanie współpracy z lokalnymi pracodawcami w celu realizacji wycieczek zawodoznawczych – poznanie charakteru pracy, warunków pracy, technologii, itp.

Wszystkie działania wymagają szczególnej uwagi, ze względu na planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych przez ucznia i jego rodziców. Warto zwrócić uwagę również na zbyt małą liczbę godzin zaplanowanych i realizowanych przez szkolnych doradców zawodowych, wprowadzonych rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz. U. 2019r. poz. 325), ponieważ 10 godzin w skali roku szkolnego nie zapewnia możliwości zrealizowania doradztwa indywidualnego dla ucznia, doradztwa dla rodziców i poszerzenia spektrum działań samego doradcy.

Rekomendacje

1. Rozbudowanie systemu kształcenia branżowego o nowe zawody będące kontynuacją ścieżki rozwoju zawodowego absolwentów szkoły branżowej I stopnia w zawodach Branży Motoryzacyjnej (MOT) o kolejny etap – szkołę branżową II stopnia dla zawodów: blacharz samochodowy, elektromechanik pojazdów samochodowych, lakiernik samochodowy, mechanik motocyklowy, mechanik pojazdów samochodowych. Szkoła branżowa II stopnia w w/w zawodach pozwoli na kontynuację kształcenia w innego typu szkołach, jak szkoły policealne, szkolnictwo wyższe oraz da możliwość uczenia się przez całe życie w ramach wykonywanego zawodu, a zarazem pozwoli na zdobywanie kolejnych wartościowych kwalifikacji poszerzających portfolio dyplomów absolwenta szkoły branżowej w sektorze automotive.
2. Rozbudowanie w/w ścieżki kariery absolwenta szkoły branżowej I stopnia zwiększy prestiż szkolnictwa branżowego nie ograniczając ścieżki rozwoju pracowników branży motoryzacyjnej w Polsce. Takie uzupełnienie luk w ścieżkach kariery branży motoryzacyjnej pozwoli na zbudowanie pozytywnego i wartościowego wizerunku szkolnictwa branżowego, który zachęci młodych ludzi do świadomego wybierania szkół branżowych z branży automotive.

3. Trendy i megatrendy w motoryzacji, takie jak: elektromobilność, stale rosnąca sprzedaż samochodów hybrydowych i elektrycznych, produkcja pojazdów autonomicznych i zautomatyzowanych, pojazdów elektrycznych wymusza na zawodach związanych z mechaniką i elektromechaniką, zdobywania przez pracowników sektora motoryzacji, nowych kwalifikacji związanych z obsługą, diagnostyką, naprawami i sprzedażą, pojazdów i samochodów autonomicznych oraz elektrycznych i hybrydowych.
4. Konieczne jest opisywanie i włączanie do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji nowych kwalifikacji rynkowych, które uzupełnią kwalifikacje zdobywane w toku edukacji formalnej w sektorze motoryzacji. Konieczne jest zaangażowanie do tego procesu przedsiębiorców, firmy, organizacje branżowe oraz instytucje otoczenia biznesu, aby we współpracy z sektorem edukacji tworzyły na miarę swoich potrzeb i rozwoju branży motoryzacyjnej, kwalifikacje rynkowe - kwalifikacje przyszłości, które będą mogli zdobywać uczniowie szkół branżowych, pracownicy całego sektora, nadążając za zmianami jakie niesie Przemysł 4.0.
5. Większe zaangażowanie szkolnych doradców zawodowych oraz instytucji na szczeblu wojewódzkim i państwowym, w celu wsparcia ucznia i rodziców, w wyborze ścieżki rozwoju zawodowego młodzieży zainteresowanej pracą w branży motoryzacyjnej. Pozwoli to na zbudowanie pozytywnego wizerunku i marki szkolnictwa branżowego w szczególności, w odniesieniu do sektora motoryzacji.
6. Zwiększenie wsparcia w zmianie zawodu, przebranżowieniu się osób bezrobotnych w kierunku zdobywania i uzyskiwania nowych kwalifikacji rynkowych i zawodowych w sektorze automotive, dzięki działaniom i programom realizowanym przez publiczne służby zatrudnienia w ścisłej współpracy z całym sektorem automotive skoncentrowanym w województwach, które skupiają na swoich terenach przemysł motoryzacyjny.
7. Wzmocnienie kooperacji na linii biznes – edukacja, edukacja – biznes w celu wypracowania najbardziej spójnych i potrzebnych do rozwoju branży modeli współpracy, w oparciu o potrzeby branży motoryzacyjnej i możliwości kształcenia w systemie oświaty.

8. Dopasowanie i wspólne budowanie programów kształcenia we współpracy sektora oświaty i biznesu, aby móc kształcić kompetentne kadry przyszłości w duchu zmian i rozwoju, które niesie Przemysł 4.0.
9. Ścisła kooperacja edukacji i biznesu w celu dopasowywania i projektowania nowych zawodów szkolnictwa branżowego i technicznego, dostosowywania programów kształcenia i podstaw programowych do potrzeb branży i zmian zachodzących w przemyśle motoryzacyjnym.
10. Skupienie się na współpracy i zaprojektowanie szeroko zakrojonych działań związanych z rynkiem pracy, poprzez współpracę biznesu i całego sektora automotive z jednostkami samorządu terytorialnego odpowiedzialnego za prowadzenie szkół ponadpodstawowych, powiatowymi i wojewódzkimi radami rynku pracy, Ministerstwem Edukacji i Nauki, przedstawicielami uczelni wyższych w celu projektowania spójnej wizji przyszłości sektora, mając na uwadze kształcenie formalne, pozaformalne i nieformalne uczenie się.

opracował:

Ekspert ds. ZSK, strateg i doradca biznesowy - Iwona Caputa